

Vergaderjaar 1983–1984

16947 (R 1181)

Vaststelling van nieuwe, algemene bepalingen omtrent het Nederlandschap ter vervanging van de Wet van 12 december 1892, Stb. 268 op het Nederlandschap en het ingezetenschap (Rijkswet op het Nederlandschap)

Nr. 11

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

De leden van de fractie van de P.v.d.A. benadrukten, dat in hun ogen naturalisatie een recht is waarop de vreemdeling die hier lange tijd verblijft, mits deze aan bepaalde voorwaarden voldoet, aanspraak kan maken. In de memorie van antwoord heb ik de aanspraak op naturalisatie verbonden aan de inburgering en niet slechts aan het verblijf. Daardoor geldt die aanspraak ook voor degenen op wie het bepaalde in artikel 8, tweede lid, van het wetsontwerp betrekking heeft. Ik erken intussen, dat in de regel inburgering niet zonder langdurig verblijf in Nederland of de Nederlandse Antillen kan plaatsvinden. Dat het ook voor de Nederlandse samenleving gunstig is als de verbondenheid van de oorspronkelijke vreemdeling met Nederland in zijn nationaliteit tot uitdrukking komt, onderschrijf ik.

De stelling dat het wenselijk is dat zo weinig mogelijk personen die permanent in Nederland zullen wonen, de status van vreemdeling behouden, heb ik reeds in de memorie van antwoord (blz. 3) onderschreven. Zij past het bij uitgangspunt dat een ruimhartig naturalisatiebeleid aangewezen is. In het stelsel van het wetsontwerp ligt, wat dit punt betreft, een beperking besloten doordat in het algemeen wordt vereist dat de aspirant-Nederlander afstand doet van zijn oorspronkelijke nationaliteit. Mede op grond van aan het minderhedenbeleid ontleende overwegingen was in de nota van wijziging van 9 augustus 1983 (stuk nr. 8) reeds een aanvulling van artikel 6 van het wetsontwerp voorgesteld, waardoor kinderen die behoren tot de tweede generatie van in het Koninkrijk geborenen krachtens het *ius soli* door optie het Nederlandschap kunnen verkrijgen zonder dat de eis tot afstand van de eventuele andere nationaliteit wordt gesteld. In de thans aangeboden tweede nota van wijziging wordt die lijn doorgetrokken tot de eerste generatie, ten gevolge waarvan opnieuw een verruiming optreedt in de mate waarin meervoudige nationaliteit wordt aanvaard. Ik kom daar in het vervolg nog op terug.

De fractie van de P.v.d.A. vraagt met betrekking tot de kennis van het Nederlands hoe wordt beoordeeld wat nog net voldoende is en wat niet. De beoordeling van de taalvaardigheid vindt plaats aan de hand van een of meer gesprekken tussen de verzoeker en degenen die omtrent het verzoek hebben te rapporteren. Ik meen dat een naturalisandus voldoende het Nederlands beheerst, als hij – uiteraard zonder tolk – een gesprek kan voeren over algemene en dagelijkse zaken. Wanneer uit de adviezen moet worden geconcludeerd dat de kennis van het Nederlands onvoldoende moet worden geacht wordt aan de verzoeker van de zijde van het departement medegedeeld dat na een jaar een nieuw onderzoek zal plaats hebben.

Hem wordt daarbij de raad gegeven een cursus Nederlands te gaan volgen of een reeds begonnen cursus voort te zetten. Blijkt uit het nadere onderzoek dat het Nederlands van verzoeker nog steeds onvoldoende is, dan wordt hem nog een tweede kans gegeven. Dit systeem heeft, zo blijkt uit jarenlange praktijk, in de meeste gevallen tot een goed resultaat geleid.

Kan van een vreemdeling, bij voorbeeld op grond van zijn leeftijd niet worden gevergd dat hij Nederlands leert, dan wordt hij – ook in de toekomst – voor verlening van het Nederlanderschap voorgedragen. Weliswaar wordt inburgering – die zonder kennis van het Nederlands niet tot stand kan komen – in artikel 7, eerste lid, vereist, maar artikel 10 biedt de mogelijkheid van dat vereiste af te wijken. In dit geval kan het Koninklijk besluit tot naturalisatie slechts tot stand komen nadat de Raad van State is gehoord. Ik wil hier er nog eens op wijzen dat de kennis van het Nederlands weliswaar als onontbeerlijk voor de inburgering moet worden beschouwd, maar niet als het enige element daarvan. Van een vreemdeling die zich geheel buiten de Nederlandse leefgemeenschap plaatst en uitsluitend verkeert in kringen van vreemdelingen, kan moeilijk worden gezegd dat hij is ingeburgerd. Wanneer iemands kennis van het Nederlands meer dan acceptabel is, zal echter in het algemeen mogen worden aangenomen dat hij die kennis niet kan hebben verworven zonder intensieve omgang met Nederlanders..

De suggestie, uitgaande van de vraag of het onderzoek naar het al of niet ingeburgerd zijn niet beter door een burgerambtenaar van de gemeente of rechtstreeks door het departement van Justitie zou kunnen worden verricht, meen ik niet te moeten overnemen. Immers, hoe dan ook, dient de politie betrokken te zijn bij de advisering, omdat deze op eenvoudige en doeltreffende wijze de noodzakelijke informatie kan verschaffen zowel met betrekking tot de verblijfstitel als met betrekking tot (strafrechtelijke) antecedenten. Vanuit die optiek is het een keuze van doelmatigheid ook het onderzoek naar de inburgering in eerste instantie door de politie te laten plaatsvinden. Politiefunctionarissen zijn gewend ook buiten hun hoedanigheid van opsporingsambtenaar justitiabelen te horen, bij voorbeeld bij verzoeken om naamswijziging of huwelijksdispensatie, of bij het aanvragen van diverse vergunningen.

Ik stel mij daarom het volgende voor. Ieder verzoek wordt toegezonden aan de politie van de woonplaats. Wanneer deze rapporteert dat zij de inburgering onvoldoende acht, vraagt het departement daaromtrent een nader advies van een burgerlijke autoriteit die zich kan doen voorlichten door degenen die zij daartoe geschikt acht. Dit geschiedt ook, wanneer de indruk bestaat dat de politie misschien te lichtvaardig tot de conclusie is gekomen dat de inburgering voldoende is. Geen nader advies wordt gevraagd wanneer er geen reden is te twijfelen aan de juistheid van de conclusie van voldoende inburgering, en wanneer het zonneklaar is dat de inburgering onvoldoende is, bij voorbeeld wanneer het gesprek met de politie niet zonder een tolk heeft kunnen plaatshebben. Voor de hiervoor bedoelde adviezen geeft ik ook om praktische redenen de voorkeur aan een burgerlijke autoriteit boven het eigen departement. Het komt mij voor dat de lokale burgerlijke autoriteit zich in deze fase het best een oordeel kan vormen over de vraag naar inburgering. Bovendien zouden verzoekers extra tijd en geld moeten spenderen om zich naar het departement te begeven. Is de betrokkene gedurende de laatste acht jaar ter zake van misdrijf of veelvuldige overtredingen veroordeeld, dan wordt steeds het advies van het openbaar ministerie ingewonnen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. voeren het pleit voor invoering van een termijn voor beslissingen tot afwijzing of aanhouding van naturalisatieverzoeken. Mocht in dat voorstel besloten liggen dat bij overschrijding van de termijn de verzoeker geacht moet worden het Nederlanderschap te hebben verkregen, dan heb ik daar overwegende bezwaren tegen. Naturalisatie vraagt in alle gevallen een na zorgvuldige afweging te nemen uitdrukkelijke beslissing. Wordt de mogelijkheid geopend dat naturalisatie ook stilzwijgend kan plaatsvinden door verzuim van een termijn, dan zijn

ongewenste gevolgen niet uit te sluiten. Enerzijds kunnen onterechte afwijzingen voorkomen in gevallen waarin tegen het einde van de termijn het onderzoek nog niet is afgesloten. Anderzijds is denkbaar dat het Nederlandschap onterecht wordt verkregen doordat een afwijzende beslissing niet tijdig wordt genomen. Maar ook indien het voorstel ertoe strekt elke beslissing op een naturalisatieverzoek aan een termijn te binden, kleven daaraan bezwaren. Het invoeren van een termijn houdt de mijns inziens ongewenste consequentie in dat het de suggestie bevat dat op ieder verzoek binnen de gestelde termijn wordt beslist, hetgeen veelal niet mogelijk is. Om die consequentie te vermijden en mede gelet op het – soms plotseling – grote aantal verzoeken, zou een relatief lange termijn hiervoor noodzakelijk zijn, die op zich niet bijdraagt tot een versnelling van de procedure. Naar mijn oordeel zijn verzoekers meer gediend met maatregelen om de duur van de procedure te bekorten. Het wegvallen van de wetsnaturalisaties – door aanneming van het onderhavige ontwerp van rijkswet – zal op zich al een verkorting van de benodigde tijd met zich brengen. Ik streef er overigens naar om de naturalisaties zo veel mogelijk te bespoedigen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. maakten voorts bezwaar tegen de motivering van het voorstel om de in het land van zijn eigen nationaliteit wonende echtgenoot van een Nederlander van naturalisatie uit te sluiten. Volgens de geldende wet kunnen buitenlandse vrouwen die gehuwd zijn met een Nederlandse man ongeacht hun woonplaats door optie het Nederlandschap verkrijgen. Het wetsontwerp breidde die regel niet uit tot buitenlandse mannen die gehuwd zijn met een Nederlandse vrouw. De gelijkstelling van man en vrouw werd op dit punt bereikt door beiden te onderwerpen aan de naturalisatieprocedure, zij het dat de in het algemeen vereiste termijn van verblijf in Nederland werd vervangen door een – kortere – termijn die werd verbonden aan de duurzaamheid van het huwelijk. Bij nota van wijziging werd daarop, met het beroep op een ongeschreven regel van volkenrecht, een uitzondering gemaakt. Dientengevolge geldt volgens het thans voorliggende voorstel jegens een ieder, dat hij niet voor verlening van het Nederlandschap in aanmerking komt zolang hij woont in het land waarvan hij de nationaliteit bezit. Deze regel vloeit – anders dan de leden van de fractie van de P.v.d.A. stellen – niet voort uit de bestaande wet, maar is te ontleen aan de naturalisatiepraktijk die Nederland en vele andere landen sinds mensenheugenis voeren. De regel heeft daardoor een volkenrechtelijk karakter gekregen en is in de literatuur verbonden met het volkenrechtelijke beginsel dat de nationaliteit uitdrukking geeft aan een reële band («effective link») met het betrokken land. Indien Nederland zou overgaan tot naturalisatie van vreemdelingen in hun «eigen» land, zou op dat land ook geen verplichting tot erkenning van die nationaliteitsverlening rusten. Die uitsluiting van de bedoelde vreemdelingen is een consequentie van de invoering van de naturalisatie voor buitenlandse echtgenoten van Nederlanders ter vervanging van het geldende stelsel, waarin het huwelijk een zelfstandige grondslag is voor de verkrijging (op andere wijze) van het Nederlandschap. In de naturalisatiepraktijk is de verblijfplaats van de betrokkene altijd relevant geweest. Op dat punt is er geen sprake van «terugdraaien» van de situatie.

De veronderstelling van de leden van de P.v.d.A.-fractie dat oud-Nederlanders die in het buitenland wonen niet genaturaliseerd kunnen worden berust op een misverstand. Wonen zij in een ander land dan dat waarvan zij de nationaliteit bezitten, dan is hernaturalisatie altijd mogelijk. De voorwaarde van artikel 8, onder c (5 jaar wonen in het Koninkrijk), geldt dan immers niet. Wonen zij echter in het land waarvan zij onderdaan zijn, dan zal naturalisatie in de regel niet plaatsvinden. Bedacht moet worden dat naturalisatie van personen die wonen in het land waarvan zij onderdaan zijn veelal leidt tot dubbele nationaliteit, omdat volgens de nationaliteitswet van veel landen geen verlies van de nationaliteit intreedt voor personen die in dat land wonen. Dat de gelijkstelling van man en vrouw voor het bepalen van de nationaliteit van hun kinderen in veel

gevallen dubbele nationaliteit doet ontstaan is juist. Dit heb ik als een bezwaar onderkend, doch het beginsel van gelijke rechten van man en vrouw is naar mijn oordeel van zo grote waarde dat over dat bezwaar kan worden heengestapt. Een verplichting om na het bereiken van de meerderjarigheid te kiezen voor een van beide nationaliteiten is in een nationale wetgeving moeilijk te regelen. Weliswaar zou kunnen worden bepaald dat hij die binnen een bepaalde termijn geen afstand heeft gedaan van de andere nationaliteit het Nederlanderschap verliest, doch dan zullen daarop velerlei uitzonderingen ontstaan. Zo zijn er landen die de mogelijkheid van het doen van afstand niet kennen en zijn er landen die het doen van afstand wel kennen doch dat als een verraad aan het land beschouwen. Ook doet zich de situatie voor dat iemand (bij voorbeeld een vluchteling) op goede gronden geen contact wenst met de autoriteiten van zijn land. Een goede regeling is dan ook alleen mogelijk door internationale verdragen, waarbij onder meer kan worden bepaald dat een positieve keuze voor het ene land verlies van de nationaliteit van het andere land meebrengt, waardoor een «negatieve» keuze wordt vermeden. Ook zal internationaal geregeld kunnen worden dat de regeringen elkaar op de hoogte stellen van het doen van afstand (of positieve keuze).

Het feit dat zonder internationale verdragen geen eind gemaakt kan worden aan alle gevallen van *reeds bestaande* dubbele nationaliteit brengt mijns inziens niet mee dat het onredelijk zou zijn in de nationale wet regels te geven die het *ontstaan* van dubbele nationaliteit voorkomen. Van de, in principe voor een ieder die om het Nederlanderschap vraagt, bestaande verplichting, afstand te doen van de oorspronkelijke nationaliteit, indien zijn wet dat toelaat, wordt dan ook alleen ontheffing verleend wanneer de betrokkene door het doen van afstand in bestaans- of gewetensnood zou komen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie verwijzen naar hetgeen ik in de memorie van antwoord heb gesteld ten aanzien van het eventueel doen vervallen van de bepaling volgens welke het Nederlanderschap wordt verloren in geval van naturalisatie elders. Het spijt mij dat de indruk is gewekt dat het bezwaar tegen het doen vervallen van die verliesbepaling uitsluitend gebaseerd zou zijn op de nadelige financiële gevolgen voor de rijksbegroting. Deze verliesbepaling – die in Nederland al van 1983 af bestaat – is gebaseerd op het uitgangspunt dat hij die kiest voor een ander land niet langer onderdaan van het Koninkrijk behoort te zijn. Dit uitgangspunt acht ik ook nu nog juist.

In de memorie van antwoord is niet gesteld dat recht op AOW kan bestaan als men zijn premie niet heeft betaald. Wel is het zo dat, na het betalen van een inkoopsum met betrekking tot jaren waarin geen premie is betaald, een Nederlander een volledige, een vreemdeling een niet-volledige uitkering ontvangt. Financiële steun wordt soms aan Nederlanders in den vreemde verleend, die in kommervolle omstandigheden verkeren en geen beroep kunnen doen op enigerlei steun van het land van inwoning. Deze bijzondere ondersteuning komt ten laste van de begroting van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Ware niet te overwegen, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie, de mogelijkheid van dubbele nationaliteit in deze situaties (dat wil zeggen bij naturalisatie van Nederlanders in den vreemde) te realiseren, met dien verstande dat de in Nederland geboren kinderen van in Nederland geboren ouders die de dubbele nationaliteit hebben, kunnen opteren voor één van beide nationaliteiten (en een analoge bepaling voor in het buitenland geboren kinderen van Nederlanders)? Herhaald kan worden hetgeen hiervoor gezegd is, namelijk dat zulk een keuzeplicht niet goed kan worden gerealiseerd zonder internationale verdragen. Het doen van afstand van het Nederlanderschap is overal en te allen tijde mogelijk voor iedere meerderjarige (zie artikel 15, aanhef en onder b).

Inderdaad is door de Raad van Europa een comité van deskundigen ingesteld om het vraagstuk van de dubbele nationaliteit voor migranten te

bestuderen. Dit comité dat zijn eerste vergadering op 5 en 6 december 1983 houdt heeft de opdracht zijn taak voor 1 januari 1985 gereed te hebben.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merken op, dat volgens de memorie van antwoord twee nationaliteiten niet nodig zijn als men in twee culturen leeft, omdat met name wat betreft de familierechtelijke verhoudingen in het algemeen Nederlands recht zal worden toegepast. Zij stellen dat krachtens het internationaal privaatrecht juist in deze situaties een keuze voor de justitiabelen mogelijk zal zijn. Op het terrein van het personen- en familierecht laat het Nederlands internationaal privaatrecht echter slechts in uitzonderingsgevallen een keuze van de justitiabelen ten aanzien van het voor hen toepasselijke recht toe. In mijn antwoord op de vraag van de leden van de fractie van D'66 om op dit punt nader in te gaan, heb ik uiteengezet waarom in het algemeen ten aanzien van in Nederland gevestigde bipatride Nederlanders het Nederlandse recht zal worden toegepast. Ik moge naar dit antwoord verwijzen.

De leden van de P.v.d.A. achten het niet duidelijk waarom aan een kind dat evenals zijn vader of moeder in het Koninkrijk is geboren, niet van rechtswege het Nederlanderschap wordt toegekend. Een optie verdient hier mijns inziens de voorkeur. In het verleden is nogal eens gebleken dat de toekenning van rechtswege bezwaar ontmoet bij betrokkenen hetzij bij enkelingen, hetzij bij een gehele groep. Ik acht het niet juist het Nederlanderschap op te dringen aan degenen die dat niet krachtens afstamming hebben verkregen.

Toegegeven zij dat het gewijzigde artikel 6 duidelijker had kunnen worden gesteld. De tekst is dan ook herzien, waarbij tevens tegemoet is gekomen aan de wens van de P.v.d.A.-fractie en andere fracties de verkrijging van het Nederlanderschap voor de eerste hier geboren generatie te vergemakkelijken.

Op de vraag van de leden van de fractie van de P.v.d.A., of met de passage op blz. 7 van de memorie van antwoord over de versterking van de rechtspositie van hier te lande verblijvende vreemdelingen op andere wijze dan door naturalisatie iets anders is bedoeld dan versterking van het verblijfsrecht, toekenning van het kiesrecht e.d., antwoord ik ontkennend. Mijn gedachten gaan zeker niet uit naar het totstandbrengen van een afzonderlijke rechtspositieregeling die met de z.g. faciliteitenwet zou zijn te vergelijken.

Met genoegen heb ik geconstateerd dat de leden van de C.D.A.-fractie zich konden aansluiten bij mijn opvatting van de waarde en de betekenis van het Nederlanderschap en van de betekenis van de inburgering als vereiste voor de naturalisatie.

Voor de vraag betreffende de advisering omtrent naturalisatieverzoeken moge ik verwijzen naar hetgeen ik aan de leden van de P.v.d.A. heb geantwoord. Gebruikelijk is dat de politie de verzoeker hoort. Voor het uitbrengen van het politie-advies wordt thans gebruik gemaakt van een voorbedrukt formulier (staat van inlichtingen). Op dit formulier is onder meer ruimte voor een rapport. Daarbij is het volgende aangegeven:

«De rapporteur gelieve te vermelden door welke omstandigheden of door wiens toedoen hij/zij in Nederland is gekomen.

Voorts dele hij mede, of hij/zij is ingeburgerd (in het bijzonder te vermelden of verzoeker een redelijke kennis van de Nederlandse taal bezit en of hij/zij met Nederlanders omgang heeft).

Ten slotte verschaffe hij inlichtingen omtrent zedelijk en maatschappelijk gedrag, gezinsleven, alsmede omtrent de houding gedurende de oorlogsjaren.

Mogelijke bezwaren tegen inwilliging van het verzoek behoren op voldoende wijze te worden toegelicht».

Het wordt verder aan de rapporteur overgelaten wat hij ook overigens vermeldenswaard acht. Statistische gegevens daaromtrent zijn niet beschikbaar.

De opmerking in de memorie van antwoord dat de voorgestelde procedure tot meer uniformiteit leidt, kan naar ik tot mijn spijt moet constateren aanleiding geven tot een misverstand. Niet is bedoeld dat de uniformiteit beter zal worden bereikt dan thans. Bedoeld is slechts dat, door de inschakeling van de justitiële of burgerlijke autoriteiten in geval van twijfel, de uniformiteit zal worden bevorderd. Ongelijkheden in de beoordeling door de politie-autoriteiten kunnen dan immers worden geëffend.

Dat, zoals de C.D.A.-leden stelden, de jurisprudentie alleen een indirecte invloed zal hebben op de toepassing van de naturalisatiecriteria, is juist. Toch dient die invloed niet te worden onderschat. De C.D.A.-leden wezen op de corrigerende werking van de jurisprudentie in gevallen waarin een naturalisatieverzoek ten onrechte werd afgewezen. In die gevallen kan sprake zijn van een verruimend effect op het beleid. De rechtspraak kan het beleid echter ook bevestigen in gevallen waarin een apellant niet slaagt in zijn betoog dat de criteria te zijnen opzichte te strikt zijn toegepast. Ook in die gevallen gaat van de jurisprudentie een uniformerende werking op het beleid uit.

Aan de wens van de C.D.A.-leden, dat ik in de periode voor de inwerking-treding van de nieuwe wet zal aangeven wanneer en om welke reden ik ben afgeweken van een advies betreffende een verzoek om naturalisatie, zal ik graag voldoen. Met het oog op de privacybescherming zal ik dat niet in de memorie van toelichting vermelden, doch door middel van een notitie in het dossier.

Deze leden vroegen enige voorbeelden te geven van personen die, ondanks het feit dat zij geen of gebrekkig Nederlands spreken, naar mijn oordeel toch voor naturalisatie in aanmerking komen. Als voorbeelden kunnen worden genoemd personen die Nederland zijn binnengekomen op een leeftijd waarop het leren van een nieuwe taal moeilijk kan zijn. Verder personen die, na sedert geboorte vele jaren Nederlander te zijn geweest, die hoedanigheid buiten hun wil hebben verloren. Het komt mij niet billijk voor dan van betrokkenen – meestal personen die uit Suriname afkomstig zijn – te verlangen dat zij alsnog Nederlands leren. Het bepalen van een percentage gevallen waarin tot naturalisatie wordt overgegaan, ondanks een duidelijk gemis aan beheersing van het Nederlands, gerelateerd aan het aantal gevallen waarin naturalisatie wordt geweigerd wegens gebrek aan beheersing van het Nederlands, zou een onderzoek aan de hand van vele dossiers noodzakelijk maken. Het komt echter zo weinig voor dat er naar mijn indruk eerder van een promillage zou kunnen worden gesproken.

De C.D.A.-leden gaven blijk van een zekere voorkeur om het begrip «inburgering» nader in de wet aan te duiden, hetzij door een omschrijving zoals gegeven in de geldende richtlijnen, hetzij door nadere explicitering. Ik wijs erop, dat de tekst van de vigerende richtlijnen geen omschrijving van het begrip «inburgering» bevat. Die omschrijving komt voor in de toelichting op de richtlijnen, zoals ook in de toelichtende stukken op het onderhavige wetsontwerp nadere uiteenzettingen zijn te vinden. Het overnemen daarvan in de tekst van de wet zelf kan naar mijn mening niet tot verheldering of grotere zekerheid omtrent de inhoud van het begrip bijdragen. Ook min of meer uitvoerige omschrijvingen in een wetsbepaling zullen aanleiding geven tot interpretatievragen die dan mogelijk weer door nadere wetgeving moeten worden opgelost. Zo ontstaat het risico van steeds terugkerende debatten. Meer effect verwacht ik van een instructie aan de instanties die omtrent verzoeken tot naturalisatie moeten rapporteren en adviseren. Daarin kan, mede aan de hand van voorbeelden, nader worden aangegeven naar welke maatstaven moet worden beoordeeld of een vreemdeling voldoende is ingeburgerd en of zijn gedrag niet aan naturalisatie in de weg staat. Dergelijke instructies komen ook in het buitenland voor. Ik ben gaarne bereid een zodanige handleiding, nadat die tot stand is gekomen, ter kennis van de Staten-Generaal te brengen.

Het verheugt mij, dat de leden van de C.D.A.-fractie zich aansloten bij mijn opvatting dat inburgering een inspraak op naturalisatie oplevert en dat een ruimhartig naturalisatiebeleid aangewezen is. Deze leden noteerden dat het beleid thans en in de toekomst ervan uitgaat dat alleen vreemdelingen wier verblijf voor onbepaalde tijd is aanvaard kunnen worden genaturaliseerd. Inderdaad is en blijft zonder uitzondering van toepassing de regel dat geen vreemdeling voor naturalisatie in aanmerking komt tegen wiens verblijf voor onbepaalde tijd bezwaar bestaat. Deze regel houdt op zich zelf geen aanduiding in van het tijdstip of de wijze waarop de aanvaarding van het verblijf moet hebben plaatsgevonden.

Het doet mij genoegen dat de C.D.A.-leden zich in grote lijnen kunnen vinden in hetgeen in de nota naar aanleiding van het verslag inzake de wetsvoorstellen tot naturalisatie nrs. 17 822 e.v. is gesteld omtrent de eis van legaliteit van het verblijf. De conclusie van die nota was, dat voor naturalisatie niet is vereist dat de gegadigde gedurende de gehele in de wet genoemde termijn van vijf jaar legaal in Nederland of de Nederlandse Antillen heeft verbleven. Een eventuele kortere termijn van legaal verblijf kan hem derhalve niet worden tegengeworpen, al zullen – zoals in de genoemde nota is gesteld – naturalisatieverzoeken van personen die minder dan vijf jaar legaal in Nederland verblijven zeer zorgvuldig en met terughoudendheid worden gezien. De in de nota bij wijze van voorbeeld genoemde gevallen waarin het verblijf binnen de vijf aan naturalisatie voorafgaande jaren aanvankelijk illegaal was, dienden slechts om te illustreren dat het stellen van de eis van vijf jaar legaal verblijf tot een ingewikkelde casuïstiek zou voeren en niet om de vraag te stellen of het in die gevallen toch niet redelijk is om tot naturalisatie over te gaan. Natuurlijk kan in – overigens sporadisch voorkomende – gevallen waarin het verblijf nog geen vijf jaar legaal is geweest de naturalisatie worden aangehouden totdat sprake is van vijf jaar legaal verblijf. De strekking van het betoog van de genoemde nota was echter, dat voor die aanhouding geen rechtsgrond bestaat. Uitstel van de naturalisatie zou trouwens niet zinvol zijn, indien ook overigens aan alle voorwaarden is voldaan. Anders dan in geval van recente strafrechtelijke veroordeling of onvoldoende inburgering behoeven in de hier bedoelde gevallen geen toekomstige ontwikkelingen te worden afgewacht.

De leden van de C.D.A.-fractie zouden voorts wat voorbeelden willen hebben van weigering van naturalisatie wegens het ernstige vermoeden dat verzoeker een gevaar oplevert voor de openbare orde enz. Ieder verzoek wordt op zijn eigen mérites beoordeeld. Het kan voorkomen dat een misdrijf duidelijk een eenmalig gebeuren is geweest. Anderzijds kan, wanneer recente misdragingen van een verzoeker op zich niet zo ernstig zijn, het verzoek worden aangehouden, wanneer daarnaast de inburgering ook amper voldoende is. Naturalisatie wordt bij voorbeeld geweigerd, wanneer in 1983 op het verzoek moet worden beslist en de verzoeker in 1977 is veroordeeld wegens doodslag. Hetzelfde is het geval wanneer de verzoeker in 1980 en 1981 is veroordeeld wegens diefstal. Ook zou ik willen noemen een verzoeker die weliswaar geen misdrijven heeft gepleegd, maar wel in de laatste jaren herhaaldelijk is veroordeeld wegens een ernstige overtreding. Ik geef deze voorbeelden onder voorbehoud. Zij zijn overigens zo gekozen dat daaruit kan worden afgeleid dat zowel de ernst van het gepleegde delict als de tijd die sindsdien is verstreken een rol speelt.

Regels die voor het vreemdelingenbeleid hanteerbaar zijn behoeven dat niet voor het naturalisatiebeleid te zijn. In het vreemdelingenbeleid kan de situatie zich voordoen dat een strafbaar feit het verblijf minder gewenst doet zijn, maar dat verder verblijf wordt getolereerd. Gaat het om de vraag of iemand voor naturalisatie in aanmerking kan komen dan zal het antwoord daarop door meer dan alleen tolerantie moeten worden bepaald. Na een langdurig verblijf in het Koninkrijk zal verwijdering van een vreemdeling veelal niet mogelijk zijn, maar zal, op grond van zijn misdragingen, afwijzing

van zijn verzoek om naturalisatie verantwoord of zelfs geboden zijn. De vraag van deze leden of een vreemdeling die in een geschoond justitieel documentatieregister niet meer voorkomt (omdat er intussen 8 jaren zijn verstreken) kan worden genaturaliseerd, als geen recidive te verwachten is en hij aan de overige voorwaarden voldoet, kan bevestigend worden beantwoord. Daarentegen zal iemand die in dat register niet voorkomt en ook nooit voorgekomen is, niet voor naturalisatie in aanmerking komen, wanneer hij van een ernstig strafbaar feit wordt verdacht.

Ik stel met genoegen vast dat de leden van de C.D.A.-fractie mijn standpunt delen, dat een vreemdeling die door naturalisatie niet van rechtswege zijn nationaliteit verliest, daarvan afstand moet doen.

Dat deze leden zich in hoofdzaak kunnen verenigen met hetgeen is opgemerkt met betrekking tot het minderhedenbeleid, verheugt mij eveneens.

Voor de argumenten die pleiten voor handhaving van het huidige artikel 2, lid 1, sub a, heb ik begrip. Ik blijf echter van mening dat de Nederlandse nationaliteit niet behoort te worden opgedrongen. In de praktijk is gebleken dat er zowel groepsgewijs (bij voorbeeld Molukkers) als individueel (bij voorbeeld bij ontstane militaire verplichtingen) bezwaren tegen een toekenning van het Nederlandschap van rechtswege bestaan. In een nadere nota van wijziging is voorgesteld in artikel 6 de optiemogelijkheid uit te breiden tot alle in het Koninkrijk geboren en. Deze kunnen opteren na het bereiken van de 18-jarige leeftijd. Voor de staatloos geboren en de tweede generatie hier geboren en kunnen degenen die het gezag over hen hebben reeds eerder opteren.

De overheveling van de naturalisatiebevoegdheid van de wetgever naar de Kroon zal verlichting geven in de werkzaamheden. Bij gevolg mag worden verwacht dat een beslissing op een naturalisatieverzoek er eerder zal kunnen zijn en dat dus op den duur de achterstand kan zijn ingehaald.

Met voldoening vernam ik, dat de V.V.D.-leden in de memorie van antwoord een duidelijk antwoord op hun vragen hadden gevonden en dat zij de bij nota van wijziging gedane voorstellen als verbeteringen beschouwden.

De V.V.D.-leden wijdden nadere beschouwingen aan de voor naturalisatie te stellen vereisten. Met de hoofdlijn van hun betoog kan ik mij verenigen. Zo ook met hun opmerking, dat de inhoud van de criteria voor naturalisatie, in het bijzonder de eis van inburgering, nader door de rechtspraak en de jurisprudentie moet worden bepaald.

Zoals ik reeds in antwoord op een vraag van de leden van de C.D.A.-fractie mededeelde, ben ik gaarne bereid om de instanties die omtrent naturalisatieverzoeken moeten rapporteren en adviseren te voorzien van een instructie waarin – onder meer – een nadere aanduiding van de inburgeringseis wordt gegeven en die instructie ter kennis van de Staten-Generaal te brengen.

Aan de wens van de V.V.D.-leden, dat een bijzondere voorziening wordt getroffen voor buitenlandse jongeren die naturalisatie ambiëren met behoud van hun oorspronkelijke nationaliteit, is tegemoet gekomen door het reeds vermelde nadere voorstel tot wijziging van artikel 6 van het wetsontwerp. Het uitgangspunt van het voorstel is gelegen in het *ius soli*. Het voorstel is dus beperkt tot de hier te lande geboren jongeren. Het voorziet in de verkrijging van het Nederlandschap door optie en heeft dus geen betrekking op naturalisatie. Voor naturalisatie houd ik vast aan de eis dat – zo mogelijk – afstand van de oorspronkelijke nationaliteit wordt gedaan.

De leden van de fractie van D'66 ben ik erkentelijk voor de opmerking dat tot dusverre voldoende zorgvuldigheid is betracht bij de behandeling van het onderhavige wetsontwerp.

Deze leden waren van oordeel dat in het wetsontwerp het uitgangspunt, dat bij een restrictief vreemdelingenbeleid een ruimhartig naturalisatiebeleid aangewezen is, onvoldoende uit de verf komt. Zij illustreerden dat aan de hand van de voorgestelde bepalingen over de dubbele nationaliteit, waarin zij een zekere discriminatie van naturalisandi zagen doordat van hen in beginsel wordt verlangd dat zij van hun oorspronkelijke nationaliteit afstand doen, terwijl bipatridie die krachtens afstamming ontstaat in ruime mate wordt aanvaard. De toename van meervoudige nationaliteit die na invoering van de nieuwe wet automatisch zal optreden is uitsluitend het gevolg van de gelijkstelling van man en vrouw in het nationaliteitsrecht, die medebrengt dat ook de nationaliteit van de moeder op de kinderen overgaat. Dat gevolg – de toename van bipatridie – juich ik op zich zelf niet toe. Het is echter onvermijdelijk en het is onmogelijk dat gevolg in een nationale regeling ongedaan te maken. Naturalisatie – verlening van het Nederlanderschap op verzoek – is evenwel een andere zaak dan de verkrijging van het Nederlanderschap door afstamming en ik beschouw het niet als discriminatie dat van naturalisandi wordt verlangd dat hun keuze voor het Nederlanderschap eenduidig is, hetgeen dient te blijken uit de bereidheid tot het doen van afstand van de oorspronkelijke nationaliteit. Dat, zoals de leden van de fractie van D'66 overigens opmerkten, het aantal gevallen van dubbele nationaliteit mede afhankelijk is van de nationaliteitswetgeving van andere landen, is juist. Die omstandigheid houdt echter geen verband met het Nederlandse nationaliteitsrecht. De Nederlandse wetgever kan niet bepalen of een vreemdeling bij naturalisatie tot Nederlander zijn oorspronkelijke nationaliteit behoudt dan wel verliest. Wel kan de Nederlandse wetgever een innerlijke tegenstrijdigheid in het eigen nationaliteitsrecht voorkomen, die zou ontstaan indien van vreemdelingen die tot Nederlander worden genaturaliseerd geen afstand van hun oorspronkelijke nationaliteit zou worden verlangd, terwijl Nederlanders die elders worden genaturaliseerd hun Nederlanderschap van rechtswege verliezen.

Het belang dat een staat er bij heeft dat zijn burgers geen andere nationaliteit bezitten bestaat hierin, dat de betrekkingen tussen overheid en burger, de rechten en plichten die over en weer bestaan, vrij blijven van inmenging door andere staten en dat de burger zich niet aan zijn verplichtingen jegens de overheid kan onttrekken met een beroep op verplichtingen die hij jegens een andere overheid heeft of – in het land van zijn andere nationaliteit verblijvend – aanspraken kan doen gelden die zijn voorbehouden aan burgers van de eerstgenoemde staat. Meervoudige nationaliteit kan licht tot moeilijkheden aanleiding geven met betrekking tot onderwerpen als bescherming en bijstand vanwege diplomatieke onderscheidenlijk consulaire vertegenwoordigers, verblijf en vestiging, dienstplicht, fiscale verplichtingen en gebruik van financiële voorzieningen. In de wellicht bij sommige vreemdelingen bestaande wens om de mogelijkheid tot remigratie naar het land van hun herkomst veilig te stellen door behoud van de nationaliteit van dat land, zie ik onvoldoende aanleiding om bij de verlening van het Nederlanderschap af te zien van de eis dat – zo mogelijk – van de oorspronkelijke nationaliteit afstand wordt gedaan. Het is trouwens maar de vraag of remigratie naar sommige landen niet reeds zou worden belemmerd door het enkele feit dat de gegadigde een andere nationaliteit heeft aangenomen. Het uitgangspunt dat zo weinig mogelijk personen die voor langere tijd in Nederland zullen wonen, de status van vreemdeling behouden, brengt niet mee dat van essentiële vereisten voor de verlening van het Nederlanderschap, waartoe ik reken dat de betrokkene een duidelijke keuze heeft gedaan, dient te worden afgezien.

De leden van de D'66-fractie vroegen wat voor concrete activiteiten van overheidswege worden ontplooid om bij Turken en Marokkanen aan het uitgangspunt van een ruimhartig naturalisatiebeleid recht te doen. Voor die gevallen, waarbij mag worden verondersteld dat er voldoende animo is voor het verkrijgen van het Nederlanderschap, doch die animo werd afgeremd door bepaalde bezwaren, kan voorlichting worden gegeven voor

zover die bezwaren kunnen worden weggenomen. Zo is, onder meer in een televisieprogramma voor Marokkanen bekend gemaakt dat van hen niet wordt geëist dat zij afstand doen van de Marokkaanse nationaliteit, omdat zij daardoor, bij binnenkomst in Marokko, in ernstige moeilijkheden zouden kunnen komen. Sindsdien is het aantal verzoeken van Marokkanen gestegen. Ten aanzien van Turken was voor zulk een toezegging geen reden. De belangstelling van Turken en Marokkanen voor het Nederlandschap kon uiteraard alleen worden getoetst aan de hand van de gedane verzoeken. Op 1 januari 1981 waren er in Nederland 138 000 Turken en 83 000 Marokkanen (mannen, vrouwen en kinderen). In 1980 waren er 80 Turken en 81 Marokkanen genaturaliseerd. Ter vergelijking: op 1 januari 1981 waren er 42 000 Duitsers en 38 000 Britten in Nederland, in 1980 waren er respectievelijk 487 en 350 genaturaliseerd. Hoeveel Turken en Marokkanen het Nederlandschap zouden willen verwerven, wanneer aan geen (bijzondere) voorwaarden zou behoeven te worden voldaan is mij niet bekend.

Mij is niet bekend, in welke landen van Europa stappen worden ondernomen om de mogelijkheid van het bezit van meervoudige nationaliteit te verruimen.

De leden van de fractie van D'66 hebben gevraagd of ik nog eens nader kan ingaan op de stelling (blz. 7 van de memorie van antwoord) dat in familierechtelijke verhoudingen in het algemeen Nederlands recht wordt toegepast, gelet op de opmerkingen van prof. mr. H. U. Jessurun d'Oliveira in een bijdrage bij het commentaar van de Stichting NCB op de memorie van antwoord. De betreffende passage in de memorie van antwoord gaat over in Nederland gevestigde buitenlanders aan wie het Nederlandschap is verleend. Gesteld is dat, ook als zij hun oorspronkelijke nationaliteit zouden hebben behouden, op hun familierechtelijke verhoudingen in het algemeen Nederlands recht zal worden toegepast. Prof. d'Oliveira acht deze stelling niet juist. Hij wijst op enige terreinen van het personen- en familierecht waarop personen van dubbele nationaliteit de mogelijkheid hebben om een keuze te doen ten aanzien van het voor hen toepasselijke recht. Hij noemt echtscheiding, alimentatie en huwelijksgoederenrecht, ten aanzien waarvan op bepaalde punten en onder bepaalde omstandigheden een – beperkte – keuze van betrokkenen ten aanzien van het toepasselijke recht wordt aanvaard. Keuzemogelijkheden als deze zijn echter uitzondering. Voor wat betreft het personeel statuut (bij voorbeeld de staat van wettig of erkend kind) en het huwelijk wordt in de Nederlandse rechtsorde aan de justitiabelen geen keuze toegestaan. In vele gevallen zal de Nederlandse openbare orde eisen dat ten aanzien van bipatride Nederlanders uitsluitend de Nederlandse wet toepasselijk is (monogamie) maar ook in gevallen waarin de Nederlandse openbare orde niet in het geding is, zal op grond van de door prof. d'Oliveira genoemde leer van de «effectieve nationaliteit» ten aanzien van betrokkenen in het algemeen Nederlands recht worden toegepast, als het recht van het land waarmee zij door nationaliteit en woonplaats het meest zijn verbonden.

Op de vraag van de leden van D'66 welke plannen er bestaan voor een terugkeerregeling voor remigranten verwijs ik naar hetgeen ter zake in de Minderhedennota is gezegd (blz. 161). Zoals daaruit blijkt ligt het niet in de bedoeling een specifieke regeling op dit punt in het leven te roepen. De opmerking ter zake in de memorie van antwoord strekt er overigens toe om aan te geven, zo er aan een terugkeermogelijkheid in verband met remigratie naar het land van herkomst gedacht zou worden, welk wettelijk kader alsdan aangewezen zou zijn. Ik wil er voorts op wijzen dat het vreemdelingenbeleid thans reeds de mogelijkheid biedt dat hetzij binnen de ruimte die de verblijfstitel daarvoor laat kan worden teruggekeerd, hetzij opnieuw, op grond van klemmende redenen van humanitaire aard, toestemming tot verblijf in Nederland wordt verleend. Als voorbeeld noem ik de regeling die geldt met betrekking tot het ondergaan van de militaire dienstplicht in het land van herkomst. Voor artikel 6, waarover de leden van de fractie van

D'66 vragen stellen, is, zoals reeds opgemerkt, een nadere uitbreiding voorgesteld in die zin dat ook de eerste generatie hier geboren vreemdelingen voor het Nederlanderschap kan opteren zonder dat verlangd wordt dat zij afstand van hun oorspronkelijke nationaliteit doen. Het voorstel van de leden van de fractie van D'66, de in artikel 6 bedoelde personen reeds tijdens hun minderjarigheid, namelijk na het bereiken van de 14-jarige leeftijd, een eigen recht te geven om te opteren, dus zelfs zonder machtiging van degenen die het gezag over hen uitoefenen, zou ik niet willen overnemen. Daarvoor acht ik de keuze voor een nationaliteit te belangrijk en ook te moeilijk. De betrokkenen behoeven slechts tot hun 18de jaar te wachten en ook dan kunnen zij, zelfs al zijn zij ook overeenkomstig hun oorspronkelijke recht meerderjarig, nog in conflict komen met hun ouders.

Uit hetgeen bij de behandeling van het onderhavige wetsontwerp en van wetsvoorstellen tot naturalisatie tot dusverre van regeringszijde omtrent de eis van inburgering naar voren is gebracht, zal de leden van de fractie van D'66 duidelijk zijn dat ik hun mening dat die eis als zelfstandig element moet vervallen niet deel. Dat het bezit van het Nederlanderschap een voorwaarde is voor een volledige participatie in de samenleving, beaamde ik reeds op blz. 3 van de memorie van antwoord. Dat neemt niet weg dat inburgering als grondslag voor naturalisatie is te beschouwen.

De leden van de P.P.R.-fractie, die eveneens vroegen of de eis van inburgering niet dient te vervallen, moge ik verwijzen naar het zojuist aan de leden van de fractie van D'66 gegeven antwoord.

Wat betreft de opmerking van de leden van de P.P.R.-fractie, dat het hun onjuist voorkwam dat een verzoek tot naturalisatie wordt voorgelegd aan de politie van de woonplaats van betrokkene, verwijs ik naar hetgeen ik heb geantwoord aan de fractie van de P.v.d.A. Zou inburgering de enige voorwaarde zijn voor naturalisatie dan zou het onderzoek zeer zeker door anderen dan de politie kunnen worden gedaan.

De leden van de P.P.R.-fractie vroegen of de wet niet moet worden aangepast ten behoeve van huwelijkspartners van Nederlanders, die onderdaan zijn van een der landen van het Oostblok, en die na eventuele naturalisatie een betere kans maken op het verkrijgen van een uitreisvisum. Uit de gewijzigde tekst van artikel 10 blijkt dat van de bepaling dat een vreemdeling niet wordt genaturaliseerd wanneer hij woont in het land waarvan hij onderdaan is, kan worden afgeweken. Dit is ook het geval, wanneer het huwelijk nog geen drie jaar bestaat. Ingevolge artikel 10 kan immers ook van de eis van 5 jaar woonplaats (artikel 8, eerste lid, onder c) worden afgeweken.

Op de nadere vragen van het lid van de G.P.V.-fractie over de betekenis die ik hecht aan de Nederlandse nationaliteit antwoord ik dat het Nederlanderschap, volgens mijn in de memorie van antwoord tot uitdrukking gebrachte zienswijze, een wezenlijke verbondenheid met de Nederlandse samenleving, een reële band met het land en zijn bevolking, inhoudt. Daarbij plaatste ik onmiddellijk de kanttekening, dat de Nederlandse samenleving pluriform en dynamisch is. Met die toevoeging beoogde ik niet af te doen aan het belang van traditionele culturele waarden, waaraan ook immigranten met een andere culturele achtergrond niet voorbij kunnen gaan, maar wel te wijzen op het bestaan van culturele invloeden die zich tot voor kort in Nederland niet of nauwelijks deden gelden. Mijn opmerking dat onder inburgering dient te worden verstaan het daadwerkelijk participeren in een multiculturele samenleving als de Nederlandse vormde de grondslag voor de conclusie dat eenzijdige aanpassing van leden van minderheidsgroepen aan het heersende sociale en culturele patroon niet mag worden verlangd. Er dient ruimte te blijven voor de beleving van de eigen culturele identiteit die door de gevestigde bevolking moet worden gerespecteerd. Dat het aldus gehanteerde begrip «multiculturele samenleving» ongefundeerde verwachtingen zou wekken, zie ik niet in. Overigens

is in de gereleveerde conclusie de plaats van de Nederlandse cultuur in zo'n multiculturele samenleving aangegeven.

De G.P.V.-fractie zal graag vernemen waarom ik een voorbehoud bij de ratificatie van het Verdrag van New York tot beperking van staatloosheid, waardoor verlies van het Nederlanderschap door dienstneming bij de vijand mogelijk wordt, niet raadzaam acht. In de memorie van toelichting is reeds opgemerkt: «Maar juist in die gevallen dat dit tot verlies van Nederlanderschap op grote schaal aanleiding heeft gegeven, heeft de wetgever later moeten ingrijpen om herstel in het Nederlanderschap op eenvoudige wijze mogelijk te maken». Bedacht kan ook worden dat dienstneming bij de vijand, zoals in de Tweede Wereldoorlog is gebleken, in vele gevallen een gevolg was van financiële nood, en niet van sympathie met de vijand. Een juiste sanctie op het heulen met de vijand behoort mijns inziens in het strafrecht thuis, niet in de nationaliteitswet.

Artikelen

Artikel 1

Met de C.D.A.-leden ben ik van mening, dat de constatering dat iemands nationaliteit niet kan worden vastgesteld zodat hij als staatloos moet worden aangemerkt, niet tot na het verstrijken van een redelijke termijn mag worden uitgesteld. Voor de toepassing van de onderhavige wet, waartoe de in artikel 1 gegeven definities zijn beperkt, is de bedoelde constatering voornamelijk van belang bij de beoordeling van de rechtsgeldigheid van een op grond van artikel 6 uitgebrachte optie voor het Nederlanderschap. Die beoordeling is alleen nodig, indien iemands Nederlanderschap wordt bestreden op grond van de bewering dat hij ten tijde van het uitbrengen van de optie een andere nationaliteit bezat. Dit strijdpunt zal in de regel aan de rechter ter beslissing kunnen worden voorgelegd. Ik zie geen aanleiding om die beslissing aan een bijzondere termijn te binden.

Artikel 6

Ware het, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie, niet juist de in het Koninkrijk geboren vreemdelingen bij hun meerderjarigheid een optierecht te geven voor het Nederlanderschap. Ik heb, mede op grond van deze vraag en vragen van andere fracties verder mijn gedachten laten gaan over de positie van hier geboren kinderen van migranten. Ik heb overwogen dat, wanneer die kinderen geruime tijd in Nederland of de Nederlandse Antillen zijn, zij op één lijn gesteld kunnen worden met kinderen die evenals een van hun ouders hier zijn geboren. Ik meen dan ook dat het overigens de wens is van de meerderheid van de Tweede Kamer wanneer aan de eerste generatie hier geboren een optierecht wordt gegeven, zonder dat van hen wordt verlangd dat zij afstand doen van hun oorspronkelijke nationaliteit. Ik behoud mijn bezwaren tegen dubbele nationaliteit wanneer het gaat om naturalisatie. Het uitgangspunt hier is het *ius soli*, waarbij niet wordt gelet op het ontstaan van dubbele nationaliteit. Voor de nieuwe tekst zij verwezen naar de nadere nota van wijziging.

Waarom niet is voorgesteld de, evenals een ouder, hier geboren en het Nederlanderschap niet van rechtswege toe te kennen, vindt zijn oorzaak in het feit dat, niet alleen bij mij, maar ook vaak bij betrokkenen zelf bezwaar bestaat tegen het opdringen van de nationaliteit.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen zich af of hier een leeftijdsgrens van 23 jaar niet voldoende zou zijn. Ik geef toe dat de voorgestelde grens van 25 jaar betrekkelijk willekeurig is. Ik zie echter geen aanleiding de voorgestelde grens van 25 jaar die voorkomt in artikel 5, onder b, c en d van de huidige Wet op het Nederlanderschap te wijzigen.

De leden van de fractie van D'66 zien als een mogelijke oplossing om te voorkomen dat het verschil tussen gehuwden en ongehuwden met betrekking tot de verkrijging van het Nederlanderschap te groot wordt, aan ongehuwde partners dezelfde rechten toe te kennen als aan gehuwden. Bij de vergelijking die ik in de memorie van antwoord heb gemaakt tussen gehuwden en ongehuwden heb ik echter niet in de laatste plaats gedacht aan alleenstaanden.

Voor het antwoord op de vraag betreffende de volkenrechtelijke beginselen die zich verzetten tegen naturalisatie van vreemdelingen die wonen in het land waarvan zij de nationaliteit bezitten moge ik verwijzen naar het algemene gedeelte, waar ik ben ingegaan op een gelijklopende vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie.

Artikel 7

Met betrekking tot de mogelijkheid in beroep te gaan tegen afwijzende beschikkingen op verzoeken tot naturalisatie, waaromtrent de leden van de D'66-fractie willen worden geïnformeerd, merk ik op dat tegen alle afwijzende beschikkingen beroep mogelijk is, behalve tegen die welke zijn genomen met inachtneming van artikel 10 («de Raad van State gehoord») van het ontwerp. Dat in dit laatste geval geen beroep mogelijk is blijkt uit artikel 5 van de wet AROB.

Met betrekking tot de mogelijkheid van beroep tegen een mededeling dat het naturalisatieverzoek wordt aangehouden verwacht ik binnenkort een uitspraak van de Afdeling rechtspraak van de Raad van State. Zolang die uitspraak er niet is, wordt de betrokkenen meegedeeld dat zij zich tot de Afdeling rechtspraak kunnen wenden.

Artikel 8

Waarom, zo vraagt de P.v.d.A.-fractie, kan de vreemdeling, gehuwd met een Nederlander, na 3 jaar niet opteren voor het Nederlanderschap? In de memorie van antwoord is er reeds op gewezen dat het verschil tussen gehuwden en ongehuwden wat betreft de verkrijging van het Nederlanderschap niet te groot mag zijn. Het huwelijk is naar mijn mening op zichzelf geen grondslag voor nationaliteitsverrijking. Bij ongehuwden is in de eerste plaats gedacht aan alleenstaanden.

In de memorie van antwoord is reeds op de vraag van de G.P.V.-fractie, gezegd dat uiteraard geen enkele (gewone) vreemdeling kan worden genaturaliseerd, wanneer hij niet minstens 5 jaren in het Koninkrijk heeft gewoond. Met soepel toepassen wordt dan ook bedoeld dat, wanneer iemand naturalisatie verzoekt terwijl die 5 jaren bijna om zijn, het verzoek al wel in behandeling wordt genomen. Op het tijdstip waarop wordt beslist wordt verzoeker geacht nog steeds achter zijn verzoek te staan, zodat hij geacht kan worden ook dan naturalisatie te verzoeken. De Raad van State zal hier niet voor problemen komen te staan, omdat beroep tegen inwilliging niet mogelijk is. Ik blijf dan ook van mening dat de huidige tekst kan worden gehandhaafd.

Artikel 9

Het lid van de G.P.V.-fractie vroeg of de wetstekst toelaat dat in de praktijk de eis van inburgering soepel wordt gehanteerd, wanneer van een echtpaar dat naturalisatie vraagt de een duidelijk ingeburgerd is, terwijl dit van de ander niet kan worden gezegd. Het komt mij voor dat soepele hantering van het begrip inburgering voor een geval is dit verantwoord en ook mogelijk is. De inburgering van de een zal toch de ander niet onberoerd laten. Deze zal daaraan deel hebben, ook een duidelijk gebleken wil tot inburgering is daarvan reeds een begin.

Op de opvatting van de leden van de fractie van D'66 dat de afwijzingsgrond van lid 1, onder a, gelijk ware te trekken met die van artikel 14, lid 1, onder c en d, van de Vreemdelingenwet, ben ik op blz. 27 van de memorie van antwoord ingegaan. Ik herhaal dat van de voorgestelde formulering naar mijn mening niet kan worden gezegd dat daardoor het uitgangspunt dat naturalisatie een recht is, sterk zou worden uitgehold. De vestiging van vreemdelingen in Nederland is een ander onderwerp dan hun naturalisatie. Bij naturalisatie worden verwachtingen omtrent het toekomstig gedrag van de betrokkene mede in de afweging betrokken. Blijken negatieve verwachtingen – die overigens op feiten moeten berusten – achteraf ongegrond, dan kan alsnog tot naturalisatie worden besloten. Op de verblijfsrechtelijke positie van de vreemdeling heeft een aanvankelijke afwijzing van zijn naturalisatieverzoek geen invloed.

In naturalisatiezaken komt een beroep op fictieve weigering uiterst zelden voor. Uit de praktijk van de laatste jaren is mij één geval bekend. Voor het antwoord op de vraag naar een nadere aanduiding van de termijn waarbinnen op een naturalisatieverzoek moet zijn beslist, verwijs ik naar hetgeen ik ter zake aan de leden van de fractie van de P.v.d.A. heb geantwoord.

Naar dat antwoord moge ik ook de leden van de V.V.D.-fractie verwijzen, die eveneens voor termijnstelling in de wet pleitten.

Met genoegen heb ik geconstateerd dat de C.D.A.-leden met mij van mening zijn dat het in het algemeen de voorkeur verdient dat de te stellen regels duidelijke aanwijzingen voor het beleid moeten bevatten. Die aanwijzingen moeten naar mijn oordeel in dit geval zo duidelijk zijn dat de Kroon niet de vrijheid krijgt de wettelijke regels uit te hollen. Er zouden dan in elk geval weer, naast die wettelijke regels, richtlijnen nodig zijn die aangeven in welke (bijzondere) gevallen naturalisatie toch kan plaats hebben. Ook hier mag worden bedacht dat de Afdeling rechtspraak corrigerend kan optreden in die zin dat zich ten aanzien van «ernstige vermoedens enz.» een jurisprudentie kan vormen. Dat zich het geval zou kunnen voordoen dat een verzoeker recent een of meer ernstige misdrijven heeft begaan en dat desondanks naturalisatie aangewezen lijkt, kan ik mij moeilijk voorstellen.

Inderdaad worden in het buitenland omtrent het gedrag van naturalisandi geen inlichtingen ingewonnen, ook niet langs indirecte weg, bij voorbeeld via Interpol, aldus luidt mijn antwoord op de desbetreffende vraag van de P.v.d.A.-leden.

Artikel 11

Hoewel de V.V.D.-leden begrip hebben voor de argumentatie om de leeftijd te bepalen op 16 jaar, achten zij het gewenst om zoveel mogelijk te komen tot een gelijke leeftijd waarop minderjarigen kunnen worden gehoord. Hun pleidooi om terwille van een overzichtelijk rechtssysteem zo veel mogelijk te komen tot een gelijke leeftijd waarop minderjarigen worden gehoord, spreekt mij aan. In de tweede nota van wijziging breng ik dit tot uitdrukking, aansluiting zoekend bij de gebezigde terminologie van wetsontwerp 16 127 (wet van 2 juni 1982, Stb. 315).

Ik beantwoord hiermede tevens de vragen van de leden van de fractie van D'66.

Artikel 15

De leden van de P.v.d.A.-fractie vragen waarom hier van naturalisatie bij wet wordt gesproken. Voor deze bijzondere gevallen – verlies van het Nederlanderschap na 10 jaar wonen in het land waar men is geboren en

waarvan men onderdaan is – kan alleen een wet, houdende naturalisatie uitkomst bieden, omdat in zulk een wet zal moeten worden bepaald dat verlies, als bedoeld in artikel 15, onder c, niet meer zal intreden. Een naturalisatie bij Koninklijk besluit zou slechts tijdelijk soelaas kunnen bieden. Ik hoop en verwacht dat van de mogelijkheid van naturalisatie bij wet uiterst zelden gebruik zal behoeven te worden gemaakt. Het komt mij overbodig voor die – vanzelfsprekende – mogelijkheid in de wet vast te leggen.

De leden van de fractie van D'66 kwamen nog terug op de positie van ontwikkelingswerkers. Uiteraard is het mij bekend dat er Nederlanders zijn die niet ter wille van hun eigen belang, een andere nationaliteit aannemen. Behalve de ontwikkelingswerkers zijn dat bij voorbeeld zendelingen en missionarissen. Dat zij door naturalisatie elders het Nederlanderschap verliezen heeft inderdaad tot gevolg dat zij geen aanspraak op bescherming en financiële hulp van Nederland kunnen doen. Bedacht kan daarbij worden dat, wanneer zij het Nederlanderschap zouden kunnen behouden zij, mijns inziens terecht, door het land waarvan zij onderdaan zijn geworden, in de eerste plaats (of uitsluitend) als onderdaan van dat land worden beschouwd. Bescherming van Nederland is ook in dat geval niet of nauwelijks mogelijk. Financiële hulp wordt aan Nederlanders in het buitenland slechts in zeer bijzondere gevallen verleend.

Artikel III

De hier voorgestelde termijn van 1 jaar komt mij lang genoeg voor. Uit de praktijk is gebleken dat veel Nederlandse moeders van niet-Nederlandse kinderen nu reeds op de hoogte zijn van de op handen zijnde mogelijkheid van optie.

Overigens is in de tweede nota van wijziging in lid 2 van deze Overgangsbepaling III een verbetering aangebracht – in die zin dat ook de Nederlandse adoptief-moeder kan opteren voor haar niet Nederlandse kind. De na inwerkingtreding van deze Rijkswet geadopteerde kinderen zullen het Nederlanderschap ontlenen aan het nieuwe artikel 5.

De staatssecretaris van Justitie,
V. N. M. Korte-van Hemel